

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló” a vobis institutum ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általalatok katolikusok törekvéseinek előmozdítására „Fejérmegyei Napló” cím alatt létesített új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor próhoz, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak:

1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő:

BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-ter.

Egyes számok kaphatók: a dohánytőzsdékben.

A proletár-osztályról.

A kurzus célja az objektív igazságok közlése, meggyőződések kiváltása, szunnyadó erők fölébresztése. Épen azért az egész kurzus három részre oszlik. Az elsőben a kritériumokat állapítjuk meg, amelyekhez szociális kísérleteket, mozgalmakat hozzámérünk. A másodikban a szociálista, vagy mondjuk helyesebben, a szociáldemokrata törekvéseket mint elméletet és gyakorlatot fogjuk megismerni és a már megállapított kritériumokhoz hozzámérni. A harmadikban a keresztény szociális irányzatot akarjuk megismerni és megbírálani.

A elsőrészt, a kritériumokról, Öméltóságára részben végezte, részben végezni fogja. Mi tehát rögtön a második csoport tárgyalását kezdjük: t. i. a szociáldemokrata irány elvi és gyakorlati ismertetését.

I.

Jelen előadásom tárgya a proletár-osztály, célja pedig megismertetni azt az alanyt, amely a maga egészében hordozója, fejlesztője és célja egyszersmind a szociáld. mozgalomnak.

Szociáldemokrata írók szerint a *szociális kérdés a kulturáncok keretein belül létező elégedetlen népréteg felszabadulási mozgalma*. Hallgassuk el egyelőre ezen meghatározás ellen fészkelődő kifogásainkat és jegyezzük meg, hogy tehát a szoc. mozgalom hordozója ezen meghatározás szerint az elégedetlen népréteg azon osztály az amelyet Marx és az összes szoc. írók proletáriátusnak neveznek.

Tehát *társadalmi osztályról* van szó. *Társadalmi osztály*: egy és ugyanazon gazdasági rendszer kötelekébe tartozók összessége. Négy szociális osztály van a modern társadalomban.

I. *Nagybirtokosok*, nagybérlők, feudál arisztokrácia.

II. *Kis burzsoa*, kispolgárság, kisipar.

III. *Burzsoa* a kapitalisták összes hozzá tartozóikkal együtt.

IV. *Proletariatus*.

Tehát nem az ipari szakma megőgyezés teremt a proletáriátust.

Nem *gazdasági egyenlőség*.

Nem *politikai pártesszék*.

Az egyes osztályok jellemző sajátosságai:

I. Nincs tőkéje. T. i. *forgó tőkéje*. Tőkéletesen szemben áll a kapitalizmussal.

II. Kenyerét úgy szerzi, hogy erejét bére adja, szabadon, nem rabszolga módra.

Még jobban megértjük a proletáriátus lényegét, ha szemünk elé állítjuk a *burzsoát*.

III. A burzsoa.

a) a termelőszközök birtokosa,

b) gazdaságilag önálló egyének, kereskedő, iparos,

c) a tőke összes függelékei.

Számuk Marx szerint igen nagy, ő így határozta meg a szoc. mozgalmat: Die proletarische Bewegung ist die selbstständige Bewegung der ungeheneren Mehrzahl im Interesse der ungeheneren Mehrzahl. Pedig Németországban 60 millió ember között csak 7—8 millió van.

II.

Fejlődése.

Mi létezése oka? *Mi a lendítőkereke?*

I. Nem egyedül a birtokhiánya. Roppant, sok kereskedő és iparos van, akik ingatlanl nem rendelkeznek és mégis a burzsoához tartoznak.

II. Nem az *abszolút nyomor*. Maguk a szoc. demokrata irányú írók beismerik, hogy a nyomor egyedül nem hajtja a proletármozgalmat. *Kidd* tanúságot tesz erről *Társadalmi fejlődés* c. munkájában.

Tulajdonképeni oka *lélektani*, kombinálva gazdasági körülményekkel. A kultúra emelkedésével a munkás, a proletár ismeretei is fejlődtek, fölébredt öntudata, megerősödött ítéllete, amely értékelni kezdte a világot és a viszonyokat, melyek őt körülveszik. A kultúra gyakorlati igényeket is ébresztett benne, amelyeket természetesen nem tud csekély eszközeivel úgy kielégíteni, mint a gazdagok. Ehhez járult az őt eddig megnyugtató természetfölötti gondolatok elhomályosítása.

Gazdasági okok is hozzájárulnak. A kultúra rohamos fejlődésében az emberi munkaerő roppant értékesnek bizonyult. Ez fölkelte — különösen külső tényezők behatása alatt — azt a gondolatot, hogy tulajdonképen az ő munkája ad értéket a modern kulturának. És nőtt-nőtt lelkeben az elkecsredés, mikor füstös-piszkosan a gyárból hazamenet az automobilokból, gummikerekekkel neki csak a fölfecsegő sár, a fényes utcákból a hideg, a palotákból a pincelakás, a társadalmi életből a műveletlenség, a politikából az adófitetés jutott.

A szerelem vak.

— A „Fejérmegyei Napló” tárcája. —

Johnny Lupton, aki kezdő ugyan, de máris általánosan kedvelt festő volt s akit rövidesen, bár ezt nem szívelhetné, Johnny-nak neveztek csak, elhatározta, hogy két-három hetet a vidéken fog eltölteni. Kóborlásai közben Innsbruckba ért, ahol Carlotta Werdenfels grófnőnek egy arcképét látta meg, amely annyira elbűvölte, hogy nap-nap után előtte ült, festette s még többet nézte azt a remek arcot.

Később Partenkirchenbe ment. Ott szerencsétlenségére oly baleset érte, mely vaktsággal végződött. A szállodájába vitték, elhomályosított szobában ápolták, a szemét pedig lekötötték. Néhanapján meglátogatta egy csinos kis ápolónő, kinek Lotta volt a neve. Ez meglátta a Carlotta grófnő arcképét s nem győzte csodálni eléggé. Aztán később énekelgetett is a betegnek.

— Lotta, csakugyan szeretném, ha angolul is tudna.

A lányka tévovázott.

— Hisz tudok egynéhány szócskát; hisz az semmi. Nagyon sok angol jár erre s egyetmást öntől is eltanultam.

— Lehetetlen hisz mi mindig németül társalogtunk. Azt hiszem, Lotta, maga egy kis boszorka.

— Hát persze, hogy boszorkány vagyok; hiszen maga is a seprőnyelembé botlott bele; s

ha majd maga kigyógyult, akkor én is ráülök s elrepülök a légen át.

— Az orvos azzal biztat, hogy holnap egy-két órára levohetem a kötőt a szememről — szólt Johnny egy kis szünet után.

— Oj boldog vagyok!

— En is örülök rajta; úgy vágyom látni a kicsi kis ápolómát.

De másnap, dacára hogy Johnny két órahosszat is a szemkötő nélkül ült, semmi Lotta nem mutatkozott s a fiatalember busulásnak is adta magát.

— Kellemtlen véletlen. Lotta valami küldetésben járt. Bizonyosan visszatartották — mondta a szállodásnak a neje.

De Johnny roppant kedvetlen volt és sehogysem akart megnyugodni. Este felé ismét Lotta után kérdezősködött s mikor az megjött, rátámadt. A leány mentegetődni kezdett, majd hirtelen megcsuklott a hangja, sirva fakadt s mielőtt Johnny csak egy szót szólhatott volna, kiestett a szobából.

Johnny ezen az éjszakán egy szemét sem aludt. A helyzet nagyon kényesre vált. Vaktságának Lottája drágábbá vált s teljesen kiszorította álmainak Carlottáját. Vajjon mihez is fogjon hát?

Közelt a három óra — jövetelének rendes ideje. Egy gondolat bántotta folyvást az agyát: milyen is lehet a külseje? Johnny felszökött, lekapta a lehedőt a szeméről és Wernerné előtt lépett.

A jó néni ke barátságosan mosolygott feléje s ismét bekötötte a szemét.

— De látni akarnám Lottát mielőtt elmegyen.

— Épen azért jöttem, hogy Önt levezzem, hadd bucsúzzék tőle.

Johnny elcsodálkozott ugyan, de azért csak belekapaszkodott a Werner néni karjába s szó nélkül vele ment. Valami titkot valami meglepetést sejtett és várt. Mikor a szemét szabadá tették előtte állt: Werdenfels grófnő a maga egész szépségében. Csakhogy ez a Carlotta mozgott, beszélt; mögötte ott kékellett az égbolt, csakhogy a narancsvirágok helyett égő rózsát tartott a kezében. Mosolyogva, irulva-pirulva így szólt:

— Lám teljesedett az óhaja, megláttam.

— Magyarázza meg kérem! Hogy lehetséges ez?... ez a ruha — mondá dadogva.

Lotta kézen fogta s mellé ült a kőpadra. Beteg szemei Lotta ismerős vonásain révedeztek fülel itasan magukba szivták ugyancsak ismerős hangjának édes zengését.

— Mindent meg fog magyarázni. Talán hallotta már, hogy minálunk itt az a szokás, hogy a lányok időnkint elküldetnek hazulról, hogy az háztartás titkaiba beavattassanak, annak csínját-bínját elsajátíthassák. Farmokba, mennek, avagy olyan vendéglőkbe, mint a milyen a Werner nénié. Így én is azért jöttem, hogy a házetést általánosan, különösen pedig a főzést elsajátíthassam. Münchenben lakom, a nevem pedig Carlotta Lange. De édes anyám Werdenfels leány volt. Rangján alul ment férhez s így a rokonsága nem igen érintkezett vele. A festményen látható kép dédanyja volt. Olasz parasztlány, kit

Ma lapunk 4 oldal.

00000608

Azulán meg szeme előtt nőnek nagyra a törpe existenciák — az ő munkájából.

Növeli az elégedetlenségi kitévőt a munkás függősége. Kelletlenül vágja a neki jutott darab kenyeret és növekszik kedvetlensége, ha megmondja, hogy erejének értékessége egészen a tőkétől függ, amelyet pedig ugye szeret, mert úgy tekinti, mint a kultura eredményeinek elharácsolóját.

Ezek a kulturális és gazdasági tényezők teremtik meg a proletárok elkeseredését és tömörítik őket osztályá.

Érdekes jelenség és ebben Marxnak tökéletesen igaza van, hogy a *tőke szocializálódását a tőke koncentrációja teremti meg*, mert az okozza a termelés szocializálását.

Hogyan értjük ezt? A strassburgi székesegyház világhírű és milliókat érő szentségtartóját egyetlen mester készítette. A művébe fektetett szakismeret, az egész megteremtésének gondolata bizonyára valami megelégedésfélével töltötte meg a régi ötvösmester lelkét.

Most másképp van. A manufacturák helyét a machinofakturák foglalták el, a munkás önállóságát géppel kénytelenek megosztani és tudjuk, hogy a társas önállóság nem tökéletes (önállóság *Khon és Társa.*) Differenciálódott tehát az előállítás módja. Egy Fehérvártól legújabbban megjelent konservatív-Marxista munkában olvasom, hogy Levasseur szerint a massachusettsi cipész-nagyipari műhelyekben egyetlen cipő 52 munkás kezében megy keresztül, mire megkészül.

Ennek eredménye az, hogy a mester fogalom kitérődik a munkásság köztudatából. *Gesamtarbeiter* lesz belőlük, *összmunkás*. Egymásra utalásuk a munkában kapcsolatot teremti közöttük és kifejlődik bennük a *tömégérzés*, a *tömeglélek*. Ime tehát a tőke nagyipara lélektanilag és tartalmat szorít a gyárak falai közé összerelent proletártömegekre.

Élesen kell választanunk a proletár osztály evolúcióját attól az elméleti iránytól, amely jelenleg mintegy formája, köpenye ennek a természetes társadalmi jelenségnek. S ha ezt az elválasztást megtettük, az egyik oldalon találjuk a történelmi folytonossággal fejlődő milliókat, a másikon a nem proletár vezéreket. Az egyik oldalon a lassu, de biztos fejlődés törvényét, a másikon pedig egy rendszert, amely aminő vértizadással hordotta össze saját filozófiai és nemzetgazdasági

az egyik Werdenfels gróf feleségül vett Bajorországra haza hozott. Szerette s boldogok is voltak együtt. A ruhája s a tőre a mi birtokunkba került s gondoltam, hogy megtréfálom magát. Azt mondták, hogy hasonlítok rá, így hát...

— Hasonlít rá, Lotta; csak hogy maga százezerszer szebb és kedvesebb! Akarná-e követni az ő példáját? Elhagyná-e, akarná-e elhagyni a házját észak felé jönni... velem?

Lotta halgatott.

— Talán nem kellett volna kérdenem; nem vagyok gróf, aztán el vagyok ékteleltve...

— Csitt! az nem baj! — szólt Lotta halk és félszék hangon.

— Ők szerették egymást és boldogok voltak — susogta Johny.

Lotta arca lángba borult; Johny szenvedélyesen s mégis gyöngéden előbbre hajolt; arca közelebb, egyre közelebb ért.

— Igazán a szemkötőre van szüksége! — kiáltá Lotta, hirtelen fölugorva.

John engedett.

— Hiszen egészen helyes; a szerelem vak — mondta.

Néhány nap mulva John és Lotta együtt tettek meg az utat München felé. Lotta megtanulta, hogy Jack-nak nevezze s ugyancsak föl tanultál el apja és édesanyja is, akiknek nagyon megtejsztek a jövendő vejük.

Varjas Károly.

alapköveit, ép: olyan erőszakos munkával öleli körül azt a historiai faktumot, a fejlődő proletár-osztályt és iparkodik azt bámulatos ügyességgel egy előre meghatározott irányba terelni.

UJDONSÁGOK.

— **Személyi hir.** *Prohászka* Ottokár dr. megyéspüspök a reggeli vonattal Budapestre utazott, hogy résztvegyen a mai napra összeült püspöki konferencián. A püspöki konferencia a kongrua- és iskolaügyek felett tanácskozik.

— **Kinevezés.** Gróf Király Lászlót, gróf Czirák Antal fiát követségi attasévé nevezték ki a római vatikáni követségé.

— **Társadalomtudományi kurzus.** A nagy sikertű s állandó érdeklődéssel kísért társadalomtudományi estélyek hétfői előadását *Vass* József dr. theologiai tanár tartotta nagy számu intelligens közönség előtt. A szociáldemokráta irány elvi és gyakorlati ismertetését kezdte meg rendkívül világos, tanulságos előadásban. A nagy tetszéssel fogadott előadás gondolatmenetét lapunk vezető helyén közöljük.

— **Vizsga.** Tőke Pál közigazgatási gyakoronok sikerrel tette le az államtudományi államvizsgát a budapesti egyetemen.

— **Vörösmarty-ünnepély.** Kegyeletes lelkesedéssel ülte meg Vörösmarty emléket a helybeli főreáliskola ifjusága szombaton délután rendezett ünnepélyén. Az ünnepélyt a himnusz nyitotta meg, melyet kitűnő összhanggal s bámulatos fegyelmelzettel adott elő az ifjusági énekkar Friczaj Richard énektanár vezetésével. A nagy költő emléket Madarász Árpád VIII. oszt. tanuló újította fel igazán formás, sok gonddal ki dolgozott beszédben. Az ünnepély sok tapsot aratott programpontja volt az ötegyu zenekar játéka, melyet Kovács Artur VII., Vértés Endre VII., Somogyi Frigyes VI., Bierbauer László VII., Stein Lajos és Szabó István VII. o. tanulók adtak elő. Előkelő élvezetet nyújtott Gróf Béla főreálisk. tanár zongorajátéka, ki Kirchner „Csárdajelenet”-ét adta elő nagy hatással. Albi István szavazata, valamint Brunkala János melodramája szintén hozzájárultak az ünnepély sikeréhez.

— **A bíróság köréből.** A székesfehérvári kir. törvényszéknél az 1908-ik évre szervezett esküdt-bíróság elnökvé pedig Bodányi László kir. törvényszéki bírák jelölték ki.

— **Iparosok közgyűlése.** Az ipartestület vasárnap d. e. 11 órákor rendkívüli közgyűlést tartott az ipartestület helyiségében. Say Ferenc elnöke alatt. A közgyűlés tárgya az új munkásbiztosító pénztár életbevitelével szükségessé vált ügyviteli és alapszabályok módosítása volt. Ezzel kapcsolatban megbeszélte a közgyűlés a II-od jegyzői állást, annak munkakörét részben az ipartestületi jegyzőre, részben pedig a pénztárnokra ruházta. Munkakörük és felelősségük gyarapodásával a jegyző és pénztárnok fizetésemelést kértek. A jegyzőnek 1600 korona törzsfizetést és 400 korona lakbért, a pénztárnoknak 600 korona fizetést szavaztak meg, a szolga illetményeit 600 korona fizetésben és 120 korona ruhában állapították meg. A kisebb iparosok tudvalevőleg nem egyszer fogtak olyan arányu építkezésekre, melyet a törvény tilt. Ezek ellen az ipartestület jegyzője mindenkor foganatosította a törvényes eljárás. Ez okból természetesen ellentétek merültek fel az ipartestület jegyzője és a jogtalan ipart üző iparosok közt. A méltatlankodókkal szemben szépen nyilvánult meg a rendkívüli közgyűlés elismerése *Királis* Bódog, ipartestületi jegyző iránt, a ki a legnagyobb pontossággal és elismerésre méltóan vezeti az ipartestület ügymenetét. Az elismerésnek Saára Gyula dr. orsz. képv. iparhatósági biztos adott szép szavakkal kifejezést. A szokatlannagy számban látogatott s legnyugodtabb mederben lefolyt közgyűlés jele annak, hogy az iparosok között elismulnak azok a régi ellentétek s visszatér az egyetértés és kölcsönös jóakarat.

— **Serlegavató estély.** A DV. műhely dal-egylete szombaton este a Latzkovits vendéglőben tartott bankettjén avatta fel azt a díszes serlegét, melyet a dalárda az egri dalosversenyen nyert. A főlavató beszédet Rauscher Béla, a dalárda vezetője mondotta, ki lelkes szavakkal mutatott rá a dalárda kulturális hivatására. Ezután a jubiláló alelnök, Schwanner Lajos mellé kitüntetett érmet tűzött fel, ki már harminc éve tagja a dalárdának. Sörös Pál, Látics István, Benkő Gyula, Hedrik József és Rapka Ignác pedig, kik 15 évi működő tagjai a dalárdának, kitüntetett oklevélben részesültek. A bankett alatt a két jelenlevő dalárda, a DV. dalárda és a székesfehérvári Polgári Dalkör nagy sikerrel hangversenyezett. Felköszöntőt a következők mondtak még: Csöppentzky Mihály, Kecskés Elek, Medgyesy József, Vekerle Ferenc, Dobros István és Stummer Károly.

— **Halálhíres.** Nagy Lajos vendéglős december hó 16-án életének 47-ik évében szélhűdés következtében váratlanul elhunyt. Temetése ma d. u. 3 órákor volt Sütő-utca 4. sz. alatti gyászházban.

— **Karácsony a postán.** A karácsonyi postaforgalom kapcsolatosan a székesfehérvári posta- és távíróhivatal az alábbiakat kívánja közölni a közönséggel:

A karácsonyi és újévi rendkívüli csomagforgalom ideje alatt a küldeményeknek késedelem nélkül való kezelése csak úgy biztosítható, ha a közönség a csomagolásra és címzésre vonatkozó postai szabályokat betartja. Különösen szem előtt tartandók a következők:

1. Pénzt, ékszert más tárgyakkal egybecsomagolni nem szabad. Csomagolásra falada, vesszőből font kosár, viaszos vagy tiszta közönséges vászon, kisebb értékű és csekélyebb súlyú tárgyaknál pedig erős csomagoló papír használandó. Vásson, vagy papírburkolattal bíró csomagokat göb nélküli zsinnyel többszörösen s jó szorosan átkötöni, a csomag keresztelési pontjain pedig pecsétviasszal lezárni kell. A pecsételésnél vésett pecsétnyomó használandó.

A címzésnél kiváló gond fordítandó címzett vezeték és keresztnévnek vagy más megkülönböztető jelzésnek pl. ifjabb idős. özv. stb., továbbá a címzett polgári állásának, vagy foglalkozásának és lakhelyének pontos kitételére. Budapestre és Bécsbe szóló küldemények címiraiban ezenkívül a kerület, utca, házszám, emelet és ajtó jelzés stb. kiteendő. A rendelési hely tüzetes jelzés (vármegye) s ha ott posta nincs, az utolsó posta is olvasható feljegyzése különösen szükséges. A címet magára a burkolatra kell írni, de ha ez nem lehetséges, úgy a cím fatábláskára, bőrdarabra, vagy erős lemezpapírra írandó, melyet tartósan a csomaghoz kell kötni. A papírlapokra irt címeket mindig egész terjedelmében kell a burkolatra felragasztani.

Felette kívánatos, hogy a feladó nevét és lakását, továbbá a címirat összes adatait feltüntető papírlap legyen magában a csomagban is elhelyezve arra az esetre, hogy ha a burkolaton levő címirat lecsik elvészne vagy pedig olvashatatlanná válnék, a küldemény bizottsági felbontása után a jelzett papírlap alapján a csomagot mégis kézbesíteni lehessen. Kívánatos továbbá, hogy a feladó saját nevét és lakását a csomagon levő címirat felső részén is kitüntesse.

A csomagok tartalmát, úgy a címíraton, mint a szállítóleveleken szabatosan és részletesen kell jelezni. Budapestre és Bécsbe szóló élelmiszereket, illetve fogyasztási adó alá eső tárgyakat pl. husneműket, szeszitalokat tartalmazó csomagoknál különös figyelmet kell fordítani arra, hogy a tartalom a szállítóleveleken minőség és súly szerint tüzetesen és részletesen nyilvánítottassék, még pedig a mennyiség italknál literekben, vágott husnál kilogramokban, baromfinál darabszám szerint pl. 3 kgr. marhahús, 2 kgr. vágott vadhus, 4 kgr. friss vagy füstölt sertéshús, 2 kgr. szalámi, 2 kgr. kolbászfélle, 5 kgr. szalonna, 1 nyul, 1 óz, 1 malac, 1 bárány, 2 kacsa, 3 fűcán, 1 pulyka, 1 lud, 2 csirke, 1 kappan, 1 tyuk, 3 galamb, 3 császármadár, 4 erdei szalonna, 5 fogoly, 3 liter bor, 2 liter törköly, 1 liter rum stb., hogy az esedékes fogyasztási adó már ez alapon is kúrható legyen.

Szükséges a részletezés azért is, mert ennek hiányában a csomagokat a pénzügyőri kirendeltség közbenjöttel mellett kell a tartalom meg-

állapítása végett felbontani és ez késedelmet, munkát okoz s a tartalom épségét veszélyezteti, mert ha a tartalomnyilvánítás a valóságban minden tekintetben meg nem felel s ezt a pénzügyi kircsendtség felfedezi, a címzett nemcsak kellemtelenségnek van kitéve de a valódi tartalom után esedékes fogyasztási adó háromszorosának megfizetésében s esetleg bírságban is marasztalják el.

Bátorkodom a n. e. közönség b. figyelmét felhívni, hogy **Karácsonyi és Újévi ünnepek**re szánt megrendeléseit már most sziveskedjék eszközoelni, nehogy a munkatorlodás következtében annak késedelemmel tudják megfelelni. A felvételeket személyesen eszközölm. Kiténő tisztelettel **SZIGETI Fényképészeti és festészeti műintézet,** Székesfehérvár, Kossuth-utca 9. sz. — Budapest, IV., Kristóf-tér 6.

— **Halálós baleset.** Szomorú véget ért Fehérvár-Zámolyon tegnap Biró István 75 éves gazdaember. Szombaton reggel a vejével és fiával kimentek a csákvári erdőbe szerszámfáért. A fiatalok az erdőben a fák körül foglalatoskodtak, az öreg pedig a kocsiával maradt a lovaknál. A fiatalok hátra-hátra néztek s látták, hogy az öreg a kocsin áll, a gyepőt fogja s a nyugtalankodó lovakat igazgatja. Egyszerre azonban eltűnt. Őda siettek s szegény öreget a földön látták, rajta pedig az egyik ló fektűt. A lovat valahogyan felségíteték, de az ismét visszaesett s egész súlyával újra az öregre zuhant. A nyugtalan ló úgy látszik magával rántotta a tehetetlen agastyán a ló alá került. Nagynehezen kiszabadították, föltették a kocsi s az öreg, mintha könnyebben érezte volna magát. Gánton megálltak, elvégezték az ügyeket s tovább mentek. A zámolyi szőlőkönél azonban már nagyon meg kellett pihenni. A jó szokása huzta-e az öreget a pince felé, vagy a baját érezte olyan fájdalmasan, denikve meg kellett pihenni és egy jó ital borral fölfrisíteni a gyengülő testi erőt. Otthon ágyba fektették az öreget, egy ideig nyögött, aztán vasárnapra szép csendesen meghalozott. A dologról tudomást vett az ügyész is s azon fölttevésből kiindulva hogy esetleg nem forog-e fenn büntény, elrendelte a felboncolást. Mészöly József dr. járásorvos tegnap, hétfőn reggel felboncolta a halottat és megállapította, hogy Biró István belső elvérzés következtében halt meg, úgy látszik, hogy a rázuhanó lónak a súlya folytán egyik ér a hasüregben megpattant s azon át a belső elvérzés kioltotta az öreg Biró életét.

— **Füstmentes kőszén.** Egy londoni mérnök állítólag oly eljárásra kért szabadalmat, mely a füstkérdés megoldásához legyenesen hozzájárul. A kőszént a gázgyárakban az elgázosítás módja szerint desztilláció által füstfejlesztő alkatrésztől megfosztjuk. A művelet, melyről eddig semmiféle részletet nem tudunk, a kőszénnek alacsony hőmérséklet melletti desztillációján alapul. Ezenközben a szénhidrogének megtartatnak és fényes anyag marad vissza, mely hírt szerint több fűtőértéket tartalmaz, mint az eredeti kőszén, minthogy tisztátalanságoktól ment. Már meg is vásárolta ezen eljárást Sir W. B. Ricmond, a kir. akadémia tagja és a szénfűst elhárítására alakult társaság igazgatója.

— **Nyilvános elszámolás.** A székesfehérvári jótékony nőegylet részére a szegénysorsu iskolás gyermekek felruházására a következő összegeket adományozni kegyesek voltak:

20 koronát: Ó császári és királyi fensége herceg Liechtenstein Alajosné szül. Erzsébet főhercegnő, dr. Prohászka Ottokár, özv. Say Istvánné, gróf Széchenyi Viktor.

10 koronát: Cisztercita rendház, Dieterich Szilárdné, Karl Istvánné, özv. Karl Józsefné, Károly János, dr. Klauz György, Mayer Károly, Nagy Alfonzné, gróf Pappenheim Sándorné, Posits Mihály, Rónai Horváth Jenőné, dr. Saára Gyuláné, Szőgyény-Marich Julia, Szuborics Jenő, báró Wense Róza.

6 koronát: Katona Horváth István, dr. Kuthy Józsefné, dr. Révy Ferencné, Schlesinger Sándorné, Wertheim Arminné.

5 koronát: Komáromy Károly, Kuti Márton, Lászlóné, gróf Marán Ferencné, özv. Töltényi Antalné, ifj. Weisz Jakabné, N. N.

4 koronát: Csáp Miklósné, Deutsch Ignácné, Dieballáné, Pénzes Imréné, Wertheim Pálné. 3 koronát: özv. Braun Alajosné, Deutsch Aladárné, Deutsch Antalné, özv. Schwarzbachné Eltér. Cicellá.

2 koronát: id. Almásy Jánosné, özvegy Aujedzsky Adolfné, dr. Bierbauer Viktorné, Birki Jánosné, Bittó Gyuláné, Cossini Teofilné, Czollner Vince, Deutsch Gyuláné, Dietrich Berta, dr. Dubovszky Károlyné, özv. Eisenbarth Ferencné, dr. Eisenbarth Károlyné, özv. Eitz Jánosné, Emhecht Józsefné, Enders Jánosné, özv. dr. Fanta Adolfné, Fejér Karolin, Fiáthné Dieballa Mária, Fittler Béláné, Gánóczy Flórisné, Gebhard Bódogné, Gerendai Gyuláné, Gerő Jakabné, Giffing Edéné, özv. Göbel János Györgyné, Grünfeld Pálné, özv. Hahn Jakabné, özv. Havranek Jánosné, Havranek Jenőné, Havranek Józsefné, Havranek Lajosné, Hekkenast Kálmán, Heinrich Aranka, Hellensteiner Imréné, Hermann Edéné, Hettyei Ferencné, dr. Huszár Adolfné, Hübner Károlyné, Juraszek Elemerné, Kátay Istvánné, Kaltenecker Mártonné, Kelemen Béláné, Kenessey Gyuláné, Keresztes Zsigmondné, özv. Kiss Ignácné, özv. Klein Józsefné, Kleiner Mária, Kohn Adolfné, Kováts Károlyné, Lakatos Nina, dr. Lauschmann Gyuláné, Lénárt Ferencné, Lichtenecker Antalné, dr. Lövy Károlyné, ifj. Löwinger Mórné, ifj. Lukáts Lajosné, özv. Madarassy Istvánné, Maté Ferencné, Melezer Jakabné, Mészáros Ferencné, Moenich Károlyné, Molnár Béláné, Nagy Dezsőné, Nagy Ignácné, Nedecky Lujza, Palánszky Vértessy Aranka, id. Pápay Nándorné, ifj. Pápay Nándorné, Pfinn Istvánné, özv. dr. Pichler Józsefné, özv. dr. Preisch Lipótné, Rauscher Béláné, dr. Rádai Lajosné, Rostagni Flógel Karolin, Roszberger Béláné, Say Ferencné, Sárkány Ferencné, Scherer Kamilné, özv. Schiffer Imréné, özv. Schmidt Károlyné, Schlammadinger Alajosné, Schlammadinger Gyula, dr. Schlammadinger Jenőné, Schlammadinger Józsefné, dr. Szabady Józsefné, dr. Szabó Elemerné, Szalay Miklósné, Szepesi Gézané, dr. Szigeti Alajosné, dr. Szűts Gedonné, Takácsi Nagy Józsefné, Tamás Vilmos, Tóth Aladárné, Tóth Béláné, Trummer Sándorné, Turján Józsefné, Ujházy Sándorné, dr. Varga Zsigmondné, Veichinger Sándorné, Vértés Józsefné, özv. Vicenty Pálné, Vida Pálné, Vignyázó Imréné, Vogl Alajosné, özv. Zátkits Miklósné, özv. Zoner Károlyné.

1 koronát: dr. Balassa Imréné, Balogh Ferencné, Báró Jenőné, Beőreöndy Istvánné, Bernstein Sámuelné, Binder Béláné, Csázy Elemérné, Csöppenszky Emmyke, Dáhmér Gyuláné, Exner Gyözöné, özv. Fleischer Lajosné, dr. Friss Adolfné, Gebhart Béláné, Harmathné, dr. Herzné, dr. Holly Gézané, özv. Horváth Lászlóné, Hrabovszky Aurélné, Illés Károlyné, dr. Kaltenecker Viktorné, Kálmán Vincéné, dr. Kecán Liviusné, Klöckner Józsefné, Knazovitzky Istvánné, Korniss Boldizsárné, Kováts Ferencné, Köhler Józsefné, dr. Kövessy Istvánné, Kunos Gyuláné, Leeb Erzsike, idősb Lukáts Lajosné, Matskássy Rózsa, Márkyné, özv. Mellán Edéné, dr. Mészöly Józsefné, Námessy Mariska, özv. Pellet Gaborné, Pethő Miksáné, Pék Jánosné, Pick Józsefné, Pick Rezsőné, Pisky Lászlóné, dr. Pláner Béláné, Pollasek Albinné, Práger Fülöpné, dr. Riffer Gézané, Rostaházi Jánosné, Sándorné B. Ilona, Sándorné B. Jolán, Schmelczér Jákóné, Schranz Jánosné, Siposs Sándorné, Skalka Jánosné, dr. Steiner Jákóné, özv. Szauer Józsefné, özv. Szammer Imréné, özv. Szammer Kálmánné, Szűts Jenőné, Tóth Béláné, Tóth Gézané, Tóth Istvánné, özv. Udvardy Jánosné, Vértessy Józsefné, Weisz Adolfné, Weber Károlyné, Wunsch Mária.

60 fillért: Kálmán Lajosné. Ezenkívül Karl Istvánné urnő 24 drb kötenyt és 24 kendőt volt kegyes adományozni, a választmányi tagjai pedig szivesek voltak a leányruhák varrást végezni. Ezen jószívű adományokért leghálásabb köszönetét fejezi ki.

A jótékony nőegylet választmányja.

— **Régi história.** Bihari Sándor cigány legény fajához méltó tulajdonokat örökölt. Hajlamai folyton arra sarkallják, hogy elidegenítse a más jószágát. Ma is ematt idézte meg ökelmét a törvény, mely tekintettel eseménydus múltjára, 6 havi börtönt citált árva fejére. Ezuttal lelkiismeretét az terheli, hogy Gróf János és Takács József móri lakosok ingóságai körül kotnyeleskett.

— **A Deresből.**

Magyar éjszárás.

Fekete András: Azt kérdezte a követűnk, hogy megszavazza-e a felment kvótát? Azt mondtuk neki, azt a bolondot már csak ne tegye, lianem tartson csak továbbra is a Kossuth Ferenc nagyságával.

Elsszolás.

— Na, korcsmáros ur, áll a fogadás?

— Áll.

— Tíz liter borban.

— Igen, de azt kikötöm, hogy én nem iszom belőle.

A Deres, keresztény szellemű kiténő élclop. Egy évre 12 kor. Szerkesztője Huszár Károly Bpest VIII., Szentkirályi-utca 28.

— **Gázmotor kezelői tanfolyam.** A m. kir. technológia iparmuzeumban. f. é. november hó 25-ik napján nyílt meg és december hó 21 ig tart a gázmotor-kezelő tanfolyama. Az előadások napoként este 7 órától 9-ig a felső ipariskola II. emelet 59. számú termében tartatnak. A tanfolyamon a világítógáz-, generatorgáz-, benzín és nyerspetroleummotorok szerkezetét és kezelését tanítják. Tanulóknak felveszik az ilyenféle motorok tulajdonságait és kezelőit a motorgyárak szerelőit géplakatosait, végül a jelentkezés sorrendjében más géplakatosokat is. Még lehet jelentkezni.

— **Az Iskola-utcaból.** Hajnal felé járt már az idő, midőn a csendességéről és jámborságáról ismeretes Iskola-utcat egyszerre nagy csapetái, verekedés kerítette hatalmába. Akik felriadtak éjjeli álmukból, érdeklődtek a dolog nyitja után, két verekedő bandát láttak, kik értelen szitkok közben késsel és botokkal felfegyverezve a győzelem reményében viaskodtak egymással. A jelenség megvilágítására fel kell említenünk, hogy az előző nyek színhelye a Mandl-féle kávéház volt. Ott mulattak izzó hangulatban Müller Károly, Langmár István és Berta Sándor. A másik asztalnál Törzsök István, ifj. Halász János és Paldauf István iszogattak kedélyesen. Reggel felé járt már az idő, midőn a két társaság némi jelentéktelen szóbeszédén-hajba kapott. A kilátásba helyezett súlyosabb következményeket csak Müllerék távozása háritotta el. Csakhogy ezt nem látta elfogadható elégtételnek a másik párt. Törzsökék összefogtak s utánuk iramodtak. A két fél az Iskola-utcabán találkozott, hol a fentebb leirt módon verekedést rögtönöztek. A háboruszkodás soká folyt — mert hiszen nem akadt egy fiarendőr, ki szétugraszotta volna őket a verekedésnek a Müller párt teljes legyőzése vetett véget. Ezek szegények-ütkadtan, szomorúan jelentek meg a rendőrségen, hogy azt felvilágosítsák a történetekről.

— **A plotyka.** Nyíri István: sárszentmiklósi gazda felesége mosáshoz készülődött nagy apparatussal. Összehordta a ruhát s megrakta a tüzet, de közben erőt vett rajta asszonyi gyengesége, a plotyka árán szerzett szórakozás. Egy szóra átlépett a szomszédba. A kedves szórakozást hirtelen vesztiközbe verte fel, háza egyszerre lángokban állott. A kaitlan tüzet, melyet könnyelműen magára hagyott, kicsapott és lángba borította az egész házat. Szerencsére a tüzet csakhamar eloltották. A kár így csak 200 korona.

— **Tolvaj vendég.** Szokó Ferenc kisláng korcsmájába szept. 24-én egy gyanu megjelenésű vendég lépett be. Evett, ivott s különféle ürügyek alatt ott tartózkodott egész nap. Az esti órákban azonban hirtelen meglépett és Szokókék nagy meglepetésre ébredtek. 128 koronát tartalmazó pénzes zacskójuknak lába kelt. A gyanu természetesen az ismeretlen vendégre hárult, kit a feljelentésre még aznap elcsíptek. Ferenczy János kálozi földmives személyében. A tolvaj ma jelent meg a törvény előtt, mely biztos adatokat szerezvén a tényállásról, Ferenczyt 2 évi fegyházbüntetéssel sújtotta. Megjegyzendő, hogy felette már nem egyszer ülték törvényt lopás miatt.

— **A csapatban.** Nagy Major József, Ujbarok községi lakos tulzott mértékben vágódott a más jószágá után. Ebbeli vágvának kielégítésére felhasználta a szeptember, 27-iki éjszakát s belopódzott Kreid Ferencék lakásába, hol egyenesen a ládáiának tartott. A zöjre felébredtek s Major Jóska fogva volt. A háznapéitól nyomban kihuzta a lutrit, sőt a kir. törvényszék 1 évi-börtönrre ítélte.

— **Megvámolt ládafia.** Pázmándi Nagy András seregélyesi vendéglős ládáját egy száz koronás hűtlenül elhagyta. A dolog illetén történetnek közvetlen előidézőjét Pap Lidi cselédeányban sikerült kinyomozni, kit már fel is jelentettek a járásbírósnál.

— **Ragasz fém és gummi összekötésére.** Jó nyvet áztatunk és befőzünk úgy, hogy az asztalosok által használt keménységet eléri, azután annyi szitált fahamut adagolunk hozzá míg egyenletes, nem túlságosan sűrű massa áll elő.

Szoptató anyák

gyönyörködve látják, micsoda erőt és életörömet kölcsönöz nekik a SCOTT-féle Emulsió. Amellett hogy izletes, elősegíti az étvágyat és az emésztést, továbbá

erősítőleg hat az egészségre

és az egész szervezetre. De a mellett igen jótékony hatással van a szopós gyermekre is, rózsás színt ad neki, erő, sít, tehát kettős a szerető szülők öröme.

Egy eredeti üveg ára 2 K. 50 fillér. Kapható minden gyógyszerben.

Az Emulsió várástani a SCOTT-féle módszer végeredménye — a halast — kékjűk győzelemé van.

— **Kukorica tolvajok.** Budai Pál uram, aki telkesgazda Martonvásáron, kellemetlen felfedezésre jutott. Híre-hamva sincs annak a négy zsák kukoricának, mely házának folyosóján várt a további rendelkezésre. Az esetet megjelentette a csendőrségnek, hogy az ördögös históriáról szolgáljon pontos adatokat. Ilyenképen napvilágra jött, hogy a kukorica Dufek Jánossal és Csapó Györggyel kelt vándoruttra, kik Csór községet vallják szülőföldjüknél. A lopást egyszerűen tagadják, mondván, hogy a kukoricát valaki véletlenségből rakta fel a kocsijukra. Ennek dacára bírói kezek közé jut ügyük.

— **Tűz.** Mány községben tűz volt folyó hó 11-én. A község lakói már nyugovóra tértek, mikor Varga István gazda háza tüzet fogott. A ház összes készletével együtt leégett. A kár 700 korona, mely biztosítás révén megtérül.

— **Elített betörő.** Vadász Antal Nádor-utcai kereskedő üzletét tudvalevőleg a nyáron egyik nap déli órájában kirabolták. Több mint száz korona párolgott el a kasszából s egyúttal homályba vesztett az ügyes kezű betörő személye is. Egy véletlen körülmény azonban világosságot derített a betörő kiletére. Szombathelyen ugyanolyan kivitelű betörést követett el. A betörőt elfogták Geisler Izsák galíciai szőlőhalmos személyében, ki történetesen a székesfehérvári Vadász féle betörésben is szerepet vitt. A törvényszék 2 évi és 10 hónapi fegyházbüntetésre ítélte.

— **Tolvaj fiu.** Tóth Vendel nagylángi napszamos fiu alig töltötte be a 16-évet, már is büntetéssel szennyezte be ifju életét. Szept. 29-én kétszeres lopást követett el. Ellopta jó cimborájának, Szabó Gyulának pénzes erszényét, melynek értéke tartalmával együtt a husz koronát meghaladja. Ugyanaznap a vele egy konyhán lakó Móric Ferencet is megrövidítette az előbbi lopás sikerének hatása alatt. Belekönyveteskedett szomszédja ládájába, melyből kerek husz koronát fordított a maga javára.

A két siker után összeszedte cimboráit s áldomást ivott a falu korcsmájában. Így a pénznek örökre nyoma vesztett. A romlott fiu ügyét ma tárgyalta a kir. törvényszék. 3 havi fegyház-büntetést kapott.

SZINHAZ.

Szombathely, december 14-én.

Csibész király. Ha az ember operettet néz meg, eleve el van rá készülve, hogy nagyon ke-

vés tartalmat élvez... A mese van is, nincs is. De ilyen vékonyka mesét, ennyi semmisséget még se vártunk, mint ma a Csibész királyban. Az ember keres, kutat az emlékezetében: ugyan miről is van szó? Nagy nehezen kisütünk annyit, hogy a tolvajok, a csibészek meg akartak lopni egy primadonnát, aztán a primadonna maga csap fel tolvajnak, lesz belőle ünneplott csibészkirály, meglopja önmagát, aztán elfogják, becukják, megszöknék. A rendőrfőnök maga jár utána s a vége az, hogy beleszeret a csibészkirályba (a férfit a ferfi, de nem Wilde Oszkár rendszere szerint, hanem a szerző feledékenységé folytán). Közben persze dalolnak, muzsikálnak, mókáznak, ugrabugrálnak, Bámuljuk, hogy magyar ember Szél (???) Lajos, hogy tudott ilyen zöldeiséget összekészálni!

Nem találtunk színházlátogatót, aki azt ne mondta volna: No ekkora csacsiságot rég láttam már. Ez a tartalom bírálata. Komoly emberek számára ezt mondhatjuk csak róla. Hogy azonban a közönség mulatott rajta és jól érezte magát mellette, senki se csodálja. A közönség ilyen. A közönség mulatni akar és nem sirni. A sirni akar, otthon is sirhat. Ott vannak a gyerekek, az asszony, az ember, a cselédek, csinálnak azok annyi galibát, hogy akár egy hétig mást se tegyen, csak a haját tépje miattok. A színházba azért megy, hogy jó kedve legyen. S hogy a maga szempontja szerint igaza van, ki disputálna vele.

A játék persze jó volt. Egyes sértően izléstelen jelenetet és otromba párbeszédet kivéve az egész üres józú boldogság lévén s a mi társulatunk főleg és elsősorban operette-társulat lévén, egészen jól ment a dolog. A dalok közül különösen van egy-két jó szám. Kormos Ilonka lévén a csibészkirály ő énekelte az énekszámok legtöbbjét, tehát a közönség élvezet, mert a mint tudvalevő: Kormos Ilonka hangja a legkiválóbb az egész társulatban. A mellett aranyos jökedve volt, hogy szinte csudáltuk azt a sok vidám mosolyt és pajzán jökedvet a különben komoly arculatján. Hogy a toaletjei ismét komoly és irigységgel vegyült bírálat tárgyát képezték, szintén természetes. Ezt is megszoktuk már az ő

fellépésénél: Bátor szintén neki való szerepben játszott, hogy élvezetesen és kacagtatóan, természetesen. Láttuk Szalkayt, a direktort is. Az ő fellépte szokás szerint konfékt a publikumnak. Sajnos, hogy csak rövid ideig tartott. Déri kicsi szerepében is jó volt, sőt Szatmári is neki való alakításban mutatta be magát. A többi szereplő, hiszen az egész trüpp ott volt, valamennyi ugrált, beszélt, táncolt, hogy a ricset meg nagyobb legyen. A publikum pedig megtöltötte a házat.

Vasárnap d. u. dec. 15-én.

Hajduk hadnagya. Leszállított árak. Telt ház. Olcsó és élvező publikum, különösen a karzaton.

Vasárnap este, dec. 15-én.

Csibész király. Másodszor. Zsufolt ház. Még a színészpályában is szobalányok ültek. A publikum mulatott, a direktor arca duplára gömbölyödött az édes boldogság miatt.

Hétfőn, dec. 16-án.

Koldusgróf. Zóna — telt ház előtt. A darabról nincs semmi mondanivalónk: közönségünk a mult szini szezonból ugyis ismeri eléggé. Ami azonban előadását illeti, meg kell jegyeznünk, hogy az határozottan a tavalyiak mögött maradt. A részletes összehasonlítást épen a szereplők érdekében hagyjuk el. Hogy a közönség még is mulatott, egyedül Szalkaynak tudható be, ki józú mókáival, pompás mimikájával lépten-nyomon hangos derültséget támasztott. *Hidy* (Jessy) énekszámai, de főleg Mici-kupléja, melyet — mellesleg mondván — a karzat közönsége nem győzött eléggé ujrászni, olyan ötödrangu kavéház — szengeraj nivóján állottak. Igazán nem értjük, mert folyamodik ez a temperamentum színészno olyan fúgásokhoz, melyek bájjainak tisztelőinél, no meg a galleria közönségében viharos elismerésre találhatnak ugyan, de a józülés emberben mindenkor visszatetszést keltenek. Komoly törekvésű művészi színvonala törtető színészno nek nem lehet az ilyesmi célja. Még a kis Szalkai Sárika sem volt olyan aranyos és kedves, mint máskor: lévén egy kissé rekedt és ennek következtében kissé kedvtelen. Neki azonban édesörömet megbocsájttuk.

SCHNETZER NÁNDOR

üveg- és porcellán-kereskedése

Székesfehérvár, Szögyény-Marich-utca 5.

Ajánl **Karácsonyi és Újévi ajándékoknak** alkalmas cikkeket.

CZIMBALMOK, ZONGORÁK

nagy választékban, 10 évi jótálás mellett részletfizetésre is kapható bármilyen hangszer

HEIN M Á R T O N

mű-hangszer készítő

Székesfehérvár, Kossuth-utca 2. sz.

Karácsonyi és újévi ajándékok.

Karácsonyi és újévi ajándékok.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.